С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Жоржета Назърска,
УниБИТ, София,
за дисертационния труд на Десислава Стоилова Георгиева
на тема *Неврокопска епархия на Българската православна църква (1935–1952)* с научен ръководител доц. д-р Кристина Попова, представен за присъждане на образователната и научна степен *доктор*

Със заповед на Ректора на ЮЗУ съм определена за член на Научно жури за обсъждане на дисертационния труд на Десислава Георгиева, докторантка в Катедра *История* на Правно-историческия факултет при ЮЗУ *Неофит Рилски*, представен за присъждане на образователната и научна степен *доктор* в Професионално направление 2.2. *История и археология*, Докторска програма *История на България*. Предоставените ми документи за хода на процедурата показват, че при нея са спазени изискванията на Правилника за приложение на ЗРАСРБ.

1. Оценка на резултатите и приносите на кандидата

Историята на БПЦ през XX в. не е от често разработваните теми в българската хуманитаристика. През последните три десетилетия преобладават историческите проучвания, базирани предимно на глобалния поглед върху институцията, използващи успешно биографичния подход или акцентиращи на отношенията държава – църква. Засега са редки изследванията на отделните епархии на БПЦ и особено вглеждането в институционалното им строителство и развитие. От тази гледна точка дисертационният труд на Десислава Георгиева идва да запълни една празнина и да отговори на нуждата от систематизирано знание за една късно формирана, но важна част от диоцеза на БПЦ – Неврокопска епархия.

Представеният ръкопис обхваща 417 компютърни страници и е структуриран в Увод, три глави, Заключение, Списък на използваните източници и Приложение.

Хронологичните рамки на изложението извеждат на преден план управлението на Неврокопски митрополит Борис, като са проследени предшестващите десетилетия (1894-1935) и последвалите години на временно ръководство на епархията (1948-1952). Без да се пропускат политическите

събития като маркери, в изследването са предпочетени естествените времеви граници в развитието на институцията.

Трудът е структуриран проблемно-хронологично, отразявайки един от основните подходи за своето разработване – системно-структурният. Той позволява на авторката да изследва не само персоналиите на духовните лидери, но и да анализира социалния профил на клира, да очертае неговите действия и постижения, да характеризира църковните институции в епархията, като проследи тяхното взаимодействие и функциониране. Успешно е приложен и сравнителният подход, позволил на г-жа Георгиева да открои спецификите и постиженията на епархията на фона на развитието на цялата БПЦ и в съпоставка с останалите епархии. Владеейки инструментариума на историческото познание, докторантката сполучливо използва биографичния метод. Тя си служи с микроисторията целенасочено и особено, когато описва събития или процеси на трансформация, както е с животоописанието на репресираните енорийски свещеници и техните семейства (с. 223 сл.).

Дисертационният текст показва отлично познаване на документацията по темата. Изворовата база е почерпана от централни и регионални държавни архивохранилища, както и от ведомствените архиви на БАН и Комисията за разкриване на досиетата. Към тях е добавена информация от периодичния печат и от достатъчен брой и разнообразни вторични източници. Част от първичните са систематизирани като таблици в текста или присъстват в Приложението, което има несъмнено приносен характер. Състоящо се от 77 части (фотографии, факсимилета на документи и исторически карти), то включва много издирени от авторката и необнародвани архивни документи и не само допълва основния текст, но представлява визуален първоизточник за определени аспекти от развитието на епархията.

Изследването доразвива вече известна проблематика и обогатява съществуващата фактология за развитието на БПЦ по примера на Неврокопска епархия – за броя, териториалното разпределение и образователния ценз на духовенството през първата половина на XX в.; за социалната дейност на БПЦ през 20-40-те год. на XX в.; за функционирането на православните братства и на християнските младежки дружества и др. Същевременно в дисертацията се публикуват много нови факти (напр.

реконструира се историята на манастирите в нея), коригират се съществуващи тези и се защитават собствени.

Авторефератът е съставен според съществуващите изисквания и отразява точно съдържанието на обсъждания текст.

Осемте публикации на докторантката – три в реферирано списание, две в нереферирано и три в тематични сборници, имат научен характер и включват съществени части от дисертационното изследване.

2. Критични оценки, забележки и препоръки

Представената дисертация е безупречна в стилистично и лексикално отношение. Струва ми се, че текстът може да бъде усъвършенстван с оглед окрупняване на параграфите в глави II. и III., с евентуално прехвърляне на биографиите на репресираните духовници в Приложението, със синтезиране на информацията за сметка на много подробности и на обширни цитати. Добре би било всички източници, посочени в Библиографията, да бъдат цитирани и в основния текст.

Според мен, изследването ще спечели, ако се уплътни аргументирането на горната граница на проучването (1952) с оглед развитието на самата епархия и по-категорично се очертае позицията на Неврокопски митрополит Борис към актуалните теми за БПЦ през 30-40-те год. на XX в. – икуменизмът, протестантската „пропаганда“ и Еврейският въпрос (1940-1944).

С оглед бъдещото публикуване на труда, което настойчиво препоръчвам, се надявам авторката да отстрани някои вероятно технически пропуски, напр.: Евлоги вм. Евлогий Сливенски (с. 77), Брегалнички вм. Брегалнишки (с. 85), трудови лагери вм. ТВО (с. 206, 218, 221), Русенска вм. Доростоло-Червенска епархия (с. 96, 131, 296), Ошаков вм. Ошавков (с.9, 352), 28.02. вм. 27.02.1870 г. (с. 3).

Заключение

След запознаването с дисертационния труд *Неврокопска епархия на Българската православна църква (1935–1952)* смятам, че със своята дисертабилност, обем и качество той отговаря на изискванията на действащия ЗРАСРБ и на Правилника за неговото приложение. Декларирам **положителната** си оценка за него, понеже той съдържа безспорни, авторски

приноси с научен и научно-приложен характер. Въз основа на изложеното препоръчвам на уважаемото Научно жури **да присъди** на Десислава Стоилова Георгиева образователната и научната степен „доктор“.

03.01.2020 г. Подпис: ……
гр. София (Жоржета Назърска)